

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II, ŽITNÁ UL. Č. 4b. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 Kč I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 Kč.

ROČNÍK XII.

V PRAZE, V BŘEZNU 1930.

ČÍSLO 3.

JUDr. Rudolf Král:

Za nesmrtelným životním dílem Mistra Aloise Jiráska.

Tantae molis erat! Jak veliké váhy, významu a působení byl tento muž, kterého nám právě odňala smrt: Svým velikolepým dílem uměleckým, jímž rázem stnul v čele moderního románu historického, svým v pravdě heroickým zasažením do dějin národa v dobách nejtěžších, svým veřejným působením všude zanechává stopy Genia, dobrotivého daru nebes i země, seslaného nám Osudem. — Ano, byl v pravdě miláček národa svého lidu — zda možno se ubrániti vzlyku tehdy, kdy vidíte, že v tajemné daleko odchází v zářné zbroji ducha i srdce veliká postava heroa, jež po řadu decenií byla inkarnací českého vzdoru, síly, odporu stejně na jedné straně, jako vroucnosti a oddanosti službě svaté věci národa na straně druhé?

Je bezesporně conditor urbis et gentis — ve skvělé plejadě spisovatelské od Háška, Nerudy, Čecha, Vrchlického a Zeyera a Sládka (míním starší generaci) zaujímá místo dominující: nemluvím právě v těchto řádcích o hodnocení uměleckého díla, ale vyzdvihuji a podtrhuji odvahu tohoto zápasníka v těžkých, ba nejtěžších dobách, kdy se stává vskutku majákem, nikdy se nezpronevěřivším, majákem dobrotivého a živného světla národu zmučenému a téměř již ukřižovanému neb ukřižovánu býti majícímu.

Není zde právě vhodného místa, hlavně pro spoustu rozsahu, rozebíratí umělecké dílo Aloise Jiráska, ale letmý a částečný přehled, byť neúplný, nebude snad bez užitku.

Mám doposud živý dojem a pocit oné milé, kmínové, levandulové vůně, jež nás ovanula při otevírání rozmile květovaných truhlic venkovských v dětských letech; to jsou počáteční povídky Jiráskovy (U rytířů, Na staré poště, Filozofská historie) — rychle přechází již k větším skladbám (Skaláci), rázem staví se v čelo historického románu svými Psohlavci, dospívá k velikolepé trilogii (Dva dvory, Syn ohnivcův, Do tří hlasů), aby přes F. L. Věška, kdež vzdal hold době obrozené (též jinde?) zamířil olbřímím letem k vlastní metě svého uměleckého snažení: K vytvoření eposu je české slávy a utrpení. Pamatujete se ještě na ony dojmy,

jichž jste se stávali účastnými při četbě »Bratrstva«, »Proti všem«, »Husitského krále«? Prsa se šíří a bouřlivě dmou, v době apatické a zllhostejněle cítíte velikost slávy, bohatost a plnost života, žijete z mnohým životem částí národního celku a toto uvědomění stává se vám dobrodiním, úlevou, skutečným darem nebes i země. —

Kterak nevzpomínati oné hlaholné písně české slávy a moci, která páiánem se rozplesnila po všech luzích a borech a již divukrásná hradba hor překrásné Vlasti vracela tisícronásobným echem? Ta četba v době veliké války dávala rozlet duchu a sílu srdci. —

Ano.

»To je ta zaslíbená země,
myšlenky věčné, věčná stráž!
Hovoří s nebem vrchu téměř
den její cti však uhlídáš.«
(V. Dyk.)

Vzpomínáte ještě oné velikolepé kroniky rodného kraje »U nás«? Ta svatá, tehdy ještě neosvobozená země, voní jako čerstvý chléb — a jest zde vše: celý ten mikrokosmos drobného českého života s jeho žaly a utrpením, s jeho drobnými bolestmi i radostmi; položte si otázku, která to tajemná síla působila, že s horoucím zájmem v dobách válečných četli jsme »Temno«, jež zapalovalo mozky a rozsvěcelo živá světla v srdcích?

To jsou, co zde píší letmo a narychlo, jen fragmentární dojmy a vzpomínky: jsem jimi povinen Velikému Mrtvému, jako my všichni.

Přichází doba Veliké Války: Ptám se znovu, která to tajemná síla působila, že Genius Národa dal ono velkorysé vnuknutí historickému spisovateli a gymnasiálnímu profesorovi, aby z oněch, jistě ne podřadných rolí, se povzněl k vůdcovské úloze ve chvílích úzkostných, plných nejtěžších obav i beznaděje?

Uvědomte si situaci — tvrdí bota dočasného vítěze těžce doléhá, co zatím poddunažská Dalila nás zve k jednání. Hrdý a nesmiřitelný mstitel věku, v době, kdy povolání zástupci lidu buď mlčí neb kšeftují, vstupuje veliký Mrtvý na dějinné forum vlastního národa, stává se iniciátorem Manifestu spisovatelů, On, stařec téměř, který již tolik dal národu, ani na okamžik neváhá a pozvedá svého varovného hlasu k zástupcům lidu (kteří dnes nevědí, mají-li na znamení smutku

spustiti smuteční vlajku na budově parlamentu) — ovšem, nepatřil do cechu!

Nemohu opět, abych necitoval:

»Co zatím doma, v šeru ulice,
ku moudrosti se jiná moudrost snoubí:
chodili jsme tu rozumující:
život je jeden — povinnost je — dvojí.
Vy mladistvý však upíral
Jste zrak
do budoucnosti, jež je nedohledná —
a řekl: Iste, když síru soplil drak —
je život jeden — povinnost je — jedna!

(V. Dyk.)

Vzpomeňte jen oněch svatých okamžiků, kdy přednášel Přísahu Národa o dnech jubilejních: Zůstaneme, kde jsme stanuli! V tom byla obřímí síla a odvaha, antický pathos a koncepce Onoho, jenž se stal mluvčím národa: mluví z něho velikost minulosti a čárné červánky budoucnosti!

Podívaná dnes stejně podivuhodná, jako hluboce jímavá: v několika týdnech před smrtí, téměř na pokraji hrobu neváhá podepsati manifest proti vázaným kandidátním listinám — je viděti, že klade váhu své osobnosti a neustupuje době nicotné a malé. Je hrdostí stavu notářského, že iniciativa vyšla k tomuto zákroku právě z našeho stavu.

Loučíme se s Mistrem Aloisem Jiráskem s pocity opravdového bolu, úcty a obdivu. Při psaní těchto řádek stále mně tanuly na mysli úchvatné verše z Čechovy básně »Mrtvým vlastencům«:

leč při tom časem
stín péče na tváři, stesk v nitru
mám,
a jest mi, jak by tajných duchů
hlasem,
mne cosi zvalo k Vaším mohylám,
bych zavolał tam do hřbitovních
květů:
jen jiskru svého mladického vznětu,
vy mrtví, dejte nám!
V ten život náš, kde čistý zápal hasne,
kde pochybnosti tlumí jarý vzmach,
kde navzájem si rveme sny své jasné,
v kal bojů šeredný a všední prach —
nám vraťte jítí zář a vesnu svěží,
svých ideálních snah. —

Doc. Dr. František Vážný:

O hlavních rozdílech ustanovení občanského a obchodního zákona o tržové smlouvě.

I. Tržová smlouva, či kupní smlouva, t. j. koupě a prodej věci za peníze, jakožto v denním životě nejčastěji přicházející smlouva, jest v našem právním řádě normována jednak v občanském zákoně (§§ 1053—1089), jednak v obchodním zákoně (články 337—359 našeho obch. zák.).

Existuje tedy, pokud běží o tržovou smlouvu, dvojí druh této smlouvy: 1. tržová smlouva, podléhající ustanovením shora citovaných §§ občanského zákona, tak zvaná občanskoprávní tržová smlouva, 2. tržová smlouva, podléhající v první řadě shora uvedeným ustanovením článků obchodního zákona, tak zvaná obchodněprávní tržová smlouva (posléz uvedená smlouva řídí se arcit — rovněž v první řadě, tedy jakožto svým primérním právním pramenem —, též všeobecnými ustanoveními prvního titulu, IV. knihy obchodního zákona, pokud jich lze na daný případ použiti; není-li lze v nedostatku příslušných ustanovení obchodního zákona pro tržovou smlouvu obchodněprávní použití ustanovení obchodního zákona, platí subsidiární právní pramen ve smyslu čl. 1. obchod. zákona, totiž »obchodní obyčej« (právní obyčej) a v jejich nedostatku všeobecné občanské právo.

Naznačený dualism mezi tržovou smlouvou občansko-právní a tržovou smlouvou obchodněprávní platí jak v oblasti právního řádu Čech, Moravy a Slezska, tak i v oblasti právního řádu Slovenska a Podkarpatské Rusi (k oblasti právního řádu Čech, Moravy a Slezska patří nyní též Valčicko a Vitorazsko — na základě § 2 opatření o inkorporaci Vitorazska a Valčicka ze dne 23. července 1920, č. 450 Sb. z. a n. a — po 1. květnu 1920 — též Hlučínsko, kde před tím platil německý občanský a obchodní zákon; srov. zákon ze dne 30. ledna 1920, č. 76 Sb. z. a n. a vládní nařízení ze dne 11. března 1920, č. 152 Sb. z. a n.). Arci, pokud jde o Slovensko a Podkarpatskou Rus, platí uvedené s touto modifikací, že tržová smlouva občanskoprávní není tu normována zákonem, nýbrž platí ve příčině její právo obyčejové. Zákonem normována jest tu toliko obchodněprávní smlouva tržová: o věci ustanovují §§ 336—367 slovenského obchodního zákona; u srovnání s našim obchodním zákonem normuje slov. obchodní zákon tržovou smlouvu poněkud obšírněji než náš obchodní zákon, což je odůvodněno tím, že občanskoprávní tržová smlouva v této oblasti nebyla zákonem upravena.

S naznačeným dualismem mezi tržovou smlouvou občanskoprávní a tržovou smlouvou obchodněprávní se ostatně shledáváme i v zákonodárstvích cizích zemí.

Nehledě k rakouskému právnímu řádu, jest jmenovitě v Německu uvedené obdobně, jako u nás, upraveno. V Itálii je sice rovněž tržová smlouva — vedle občanského zákona — též obchodním zákonem normována, pokud se však posléz uvedeného zákona týká, nikoli tak obšírně, jako v Německu a u nás; zajímavé je, že připravená osnova nového italského obchodního zákona detailněji upravuje obchodněprávní smlouvu než dosavadní italský zákon. Ve Francii sice platí rovněž dualism mezi občanskoprávní a obchodněprávní tržovou smlouvou, ale francouzský obchodní zákon speciálních ustanovení o tržové smlouvě neobsahuje, takže, pokud na tržovou smlouvu, vykazující kvalitu obchodu, nelze aplikovati ustanovení tohoto zákona, vztahujících se vůbec na smlouvy, jsoucí obchodem ve smyslu tohoto zákona, platí i ve příčině její ustanovení francouzského občanského zákona o tržové smlouvě.

Ze zemí, ve kterých není naznačeného dualismu, jest uvést jmenovitě Švýcarsko, kde je tržová smlouva normována jediné v tak zvaném obligacním zákoně z r. 1911; než i tu vyžádala si tržová smlouva, uza-